

V. M. Orel,
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту
Миколаївська філія ПВНЗ «Європейський університет»

A. M. Orel,
кандидат економічних наук, викладач кафедри судноводіння та керування судном
Миколаївського факультету Морського та річкового транспорту
Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-
Сагайдачного(Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

V. M. Orel,
candidate of economical science, associate professor of the chair « Economics and
Management»

Mykolaiv branch PVNZ «European University» (Ukraine)

A. M. Orel,
candidate of economical science, teacher of department of navigation and vessel control
Nikolaev Faculty of Maritime and River Transport of
Kyiv State Academy of Water Transport named after Hetman Petro Konashevich Sagaydachnogo
(Ukraine)

OPTIMIZATION OF ATTRACTING INVESTMENTS IN AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY UKRAINE

В статті розглянуто та досліджено залучення інвестицій в аграрно-промисловий комплекс (АПК). АПК став єдиною галуззю української економіки, яка в останні місяці збільшила обсяги продовольчого виробництва та експорт. На думку деяких інвесторів, українське сільське господарство є «промінцем світла» вітчизняної економіки, і все більше бізнесменів бачить перспективу інвестування в аграрний сектор України. Варто зауважити, що реформування вітчизняного сільського господарства вже розпочато.

In article researched to attract investments in the agro-industrial complex (AIC). APC was the only sector of Ukrainian economy, which in recent months has increased the volume of food production and exports. According to some investors, Ukrainian agriculture is "rays of light" of the domestic economy, and more businessmen see the prospect of investing in the agricultural sector of Ukraine. It should be noted that the reform of domestic agriculture has already begun.

Ключові слова: *агро-промисловий комплекс, позитивне сальдо, інвестиційна діяльність, інвестор, імпортер, інвестиційна політика, агробізнес.*

Keywords: *agro industrial complex, positive balance, investment activity, investor, importer, investment policy, agribusiness.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Українське сільське господарство є флагманом економіки останні кілька років. Більше того, кожен третій долар, який отримує Україна, безпосередньо впливає на валютно-курсону стабільність, накопичення золотовалютних резервів НБУ та зміст економіки в прогнозованих параметрах, як за інфляцією, так і за валютним курсом. Саме тому дослідження можливостей подальшого залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки України та їх ефективного використання, а також

розробка відповідного механізму реалізації цих можливостей є невідкладними завданнями, які вимагають вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Багато вчених-економістів присвятили свої праці питанням вивчення інвестування в аграрний сектор, серед них такі вчені як: М.В. Брик, Л.М. Письмаченко, Г.Є Павлова, С.М. Богданов, П.І. Гайдуцький, Г.Б. Іваницька, В.І. Касянюк, М.І. Кисіль, С. Марченко, А.А. Пересада, Ю.В. Полякова, І.Л. Сазонець, М.П. Сорока та інші. Зокрема, Г.Б.Іваницька у своєму дослідженні дослідила, що інвестування в агро-промисловий комплекс, призведе до ефективного підвищення сільського господарства, а також до економічного зростання держави.

Проте мало уваги приділено окремим питанням активізації інвестиційної діяльності та стимулювання інвестування АПК.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є оптимізація залучення інвестицій в аграрний сектор з метою підвищення економічного становища господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. АПК- це єдиний сектор вітчизняної економіки, який демонструє позитивну динаміку і залишається надзвичайно привабливим для потенційних інвесторів[1]. Але необхідно констатувати той факт, що на сьогоднішній день український агросектор, як і вся держава, стоїт перед очевидним і єдиним вибором- шлях послідовних і рішучих реформ регуляторного поля, направлених в тому числі і на дерегуляцію та, як наслідок, створення сприятливого бізнес-клімату. Якщо не здійснюватиметься ефективна робота по реформуванню галузі і покращенню умов діяльності у секторі, обсяги інвестицій і надалі скорочуватимуться.

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі за 2014 рік склало 10,6 млрд дол, а профіцит зовнішньоторговельного балансу України, за даними Держкомстату, склав 3,884 млрд дол. Тобто у порівнянні з 2013 роком цього року експорт українських товарів виріс більш ніж на 85%. Звичайно ж, сприяла такому серйозному торговому сальдо в першу чергу девальвація національної валюти. Але й це не може зменшити заслуг українського АПК.

У ЄБРР відзначають, що, незважаючи на втрату контролю над низкою територій, Україна за підсумками 2014-2015 маркетингового року зберегла світове лідерство в експорті соняшникової олії, а також посіла третє місце у поставках зернових вантажів[2].

За останні п'ять років ЄБРР встиг інвестувати в український АПК більше 1 мільярда доларів і привернув додатково ще 110 млн доларів коштів комерційних позикодавців. Але й на цьому зупиняться інвестори не збираються. У 2015 році інвестиції банку в аграрний сектор України перевищать 330 млн доларів.

За даними Державного комітету статистики України, загальний обсяг освоєних інвестицій в сільському, лісовому і рибному господарствах у I півріччі 2015 року становитиме 9,4 млрд грн. Це на 9,6% перевищує показник січня-червня 2010 року[3]. Тобто, на тлі загальних негативних тенденцій в економіці України інвестиції в АПК дещо збільшилися.

Необхідно мати чітку стратегію, продемонструвати шляхи її реалізації. До того ж інвестори тепер краще розуміють кліматичні особливості різних областей України та надають перевагу компаніям з компактно розміщеним земельним банком. Непослідовна державна політика, зокрема, в податковій сфері, відсутність чіткої стратегії розвитку АПК, бюрократичні складнощі функціонування ринку орендованої землі та затягування з питанням земельної реформи, у поєднанні з фактичною відсутністю можливості залучати дешеве фінансування,- ось ключові внутрішні препони на шляху до залучення інвестицій.

Програми гарантування платежів за експортними поставками є частиною державної підтримки експорту та впроваджуються в життя за прямої підтримки держав компаній-експортерів. У результаті іноземний експортер, український імпортер та відповідна іноземна експортна кредитна агенція рівнозначно зацікавлені в розвитку трансакції, а український імпортер завдяки таким гарантіям отримує максимально вигідні умови для відсрочення свого платежу. Водночас, як додаткові бонуси, імпортер має опосередковану гарантію якості обладнання, що постачається, та відсутність необхідності передавати в заставу у зв'язку з фінансуванням будь-яке інше майно, окрім того, що постачається. Тому, в умовах фінансової кризи, імпортер сільськогосподарського обладнання з відсрочкою платежу під гарантії західних експортних кредитних агенцій є тим альтернативним способом фінансування, який може замінити класичний кредит

На сьогоднішній день спеціальні програми фінансування від імпортеру техніки разом із лізинговою компанією роблять купівлю останньої більш зручною. Фінансовий лізинг є зручним інструментом, який має переваги з точки зору податкового та бухгалтерського обліків -техніка не є заставою лізингової компанії.

На регіони, що увійшли до топ-10, припадає 78,2% залучених у сільське господарство України інвестицій.

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів залишається сільське господарство Київщини та Івано-Франківщини. У ці регіони надійшло близько половини (47,8%) інвестицій галузі, у тому числі Київ залучив 20%, Київська область – 15,8%, а Івано-Франківська область – 12%.

За лідерами зі значним відривом йде група з семи регіонів, в яких обсяги залучених ПІІ знаходяться в межах 3–7% від загальної суми. Аграрії Дніпропетровщини залучили 6,3%, Харківщини – 5,7%,

Львівщини – 5,0% іноземних інвестицій. Обсяги ПІІ, залучених в аграрний сектор Черкаської та Донецької областей, становлять 3,7% та 3,5% відповідно. Вінниччина та Хмельниччина залучили по 3,1% ПІІ.

На решту 17 регіонів, припадає лише близько 22% іноземних інвестицій.

Основною країною-інвестором є Кіпр, звідки надійшло 376,2 млн дол. США, тобто 45%. На другому місці – Німеччина, яка інвестувала в аграрний сектор України 71,5 млн дол. США (8,5%). За нею – Данія, частка якої становить близько 8% – 66,2 млн дол. США. Значні інвестиції у вітчизняне сільське господарство вкладають також Велика Британія (5%), Польща (4,1%), Віргінські (Британські) острови (3,9%), Франція (2,8%) та Нідерланди (2,7%).

Більше половини інвестицій – 56% – спрямовується в рослинницькі галузі, переважно на вирощування однорічних і дворічних культур.

Загалом інвестор мусить оцінити всі аспекти агробізнесу, в тому числі особливості, котрі стримують чи сповільнюють потік інвестицій. По-перше, до загальних ризиків ведення бізнесу додаються ще й це природні та погодні ризики. По-друге, це неможливість повного контролю через великі площі. По-третє, тривалий виробничий цикл, який унеможливує швидко окупність інвестицій. Ще одним чинником є важкі умови праці, через які освічені і талановиті працівники вирішують займатися офісною роботою. П'ятим фактором зі знаком «мінус» для інвестицій у сільське господарство, зокрема у рослинництво, є регіональні особливості. Усі ці чинники створюють ще одну проблему – труднощі при отриманні кредиту. Тим не менше нині у світі склалася ситуація, за якої інвестиції в аграрний бізнес необхідні: за оцінками ООН до 2015 року виробництво продуктів харчування у світі мусить зрости на 70-100%, і це тільки для того, щоб втримати нинішній баланс між кількістю населення і кількістю продуктів харчування, адже щороку населення Землі збільшується на 2,5%. Не кажучи вже про те, що близько мільярда людей нині не отримує належної кількості продуктів.

Для інвестиційного забезпечення аграрного сектора економіки необхідна виважена державна підтримка. Держава має виконувати функції гаранта стабільності інвестиційного клімату за рахунок проведення регламентованої та передбачуваної податкової, амортизаційної, митної, цінової та кредитної політики.

Послідовна системна інвестиційна політика, що має на меті формування прибуткових підприємств в аграрному секторі, дозволить створити передумови для виробництва конкурентної продукції, структурної перебудови АПК та розвитку сільського господарства. Потенційними джерелами отримання інвестиційних ресурсів для агропромислових підприємств може бути емісія облігацій та акцій, лізинг. Проте, підприємства недостатньо мірою використовують ці джерела через недосконалість законодавства та з інших причин.

Однак, коли йдеться про лідерів, про найбільші та найуспішніші підприємства, то найчастіше у них залучені інвестиції з високодохідних галузей. Часто – це банки та фінансові установи: значна частина інвестицій з цього сегмента надійшла у сільське господарство тоді, коли держава частково повертала відсотки за кредитами у сільське господарство. Рідше у вітчизняний агросектор вкладають гроші міжнародні фонди чи іноземні фермери, проте такі випадки не поодинокі – нині в Україні працює трохи більш ніж 200 іноземних фермерів[4].

Потрібно вирішувати комплексні проблеми села і галузі, для того щоб потенційні інвестори із зони «перспектив» перейшли до реальних капіталовкладень. В Україні дедалі більше людей виселяються із сіл у міста, тому важко знайти робочих, не кажучи вже про кваліфікованих фахівців. Негативом є і погана інфраструктура у селах – це і дороги, і водо- та газопостачання. Ось ці питання треба вирішувати. Потрібно створювати сприятливі умови для роботи фермерів, підтримувати роботу інтенсивних ферм, тих, які вже працюють.

Висновок. Крім того, сільське господарство продовжує залишатися експортною галуззю №1 в Україні. В цілому, АПК забезпечує 14% загального обсягу ВВП країни. Україні необхідно відійти від практики сировинного експорту у бік поставок готової продукції з додатковою вартістю. Підкреслюють таку необхідність та експерти. Втім, як завірило Мінагрополітики, вітчизняний агросектор вже став на цей шлях.

Список літератури.

1. Буднікевич І.М. Становлення регіонального ринку інновацій в Україні / І.М. Буднікевич, І.М. Школа / Ін-т регіональних досліджень НАН України. — Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 10с.
2. Богачев В. И. Экономическая и продовольственная безопасность регионов в условиях аграрной реформы: Учебное пособие / В. И. Богачев, Д.Д. Чертков, Б.Д. Чертков. – Луганск : Элтон-2, 2009. – 98с.
3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності // за ред. Л.М. Овденко /Статистичний збірник – К.: Держкомстат.- 2010. – 62с.
4. Орликовський М.О. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного виробництва регіону // М.О. Орликовський / Економіка АПК. – 2007. - № 1. - С. 94-98.

References.

1. Budnikevych, I.M. Shcola, I.M.(2002), “The formation of the regional market innovations in Ukraine”, *Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine*,p.10.

2. Bogachev, V.I . Chertkov, D.D. Chertkov, B.D.(2009), “Economic and food security safety of regions in conditions Agrarian reform”, *Textbook*, p.98.
3. Ovdenko, L.M. (2010), “Investments of foreign economic activity”, *Statistical Yearbook*, p. 62.
4. Orlykovskyy, M.O. (2007), “Evaluation of investment attractiveness of the agricultural production of the region”, *Economy APC*, n.1, pp.94-95.

Стаття надійшла до редакції 03.12.2015 р.